

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

תאריך: ז' כסלו, תשע"ד 10/11/2013

סומן: כ-12-10968

לכבוד

מר אייל גבאי

מומחה מטעם בית המשפט לעניין הסדרי החוב של קבוצת אי די בי

אירוסים 13

רעות 7199

נכבדי שלום רב,

הנדון: שקילת שיקולי ריכוזיות באשר להסדרי חוב באי.די.בי

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר, (להלן: התנועה) הריני לפנות אליך כדלקמן:

מכתב זה עניינו קריאה שלא לקבל הצעות שהוגשו על ידי גורמים המחזיקים במבנים פירמידליים להבראה של קבוצת אי די בי. כפי שיפורט במכתב זה, מדובר בהצעות מסוכנות שאינן משרתות את האינטרסים של הנושים, גורמות להנצחת המצב הבעייתי במשק ואף עלולות לדרדר את המצב הנוכחי אל עברי פי פחת. כמו כן, ברי כי נתיב המציע לפתור את המשבר באמצעות הזרמת הון מפירמידה, כאשר המבנה פירמידלי של אי די בי היווה את הגורם המרכזי לקריסתה, הינו בגדר לעג לרש.

1. כידוע, קבוצת אי די בי הינה אחת הקבוצות הגדולות במשק הישראלי. היא מעורבת בלא פחות משמונה מגזרים ושולטת בכ-28 תאגידים.¹ מרבית מהחברות הללו מונפקות לציבור, וכך יוצא שכמו בכל מבנה פירמידלי אחר, למרות שחלק גדול מהאחזקות מצוי בידיו של הציבור, בפועל השליטה באחזקות הללו מצויה בידיהם של מתי מעטים, במקרה של קבוצת אי די בי בעיקר בידיו של מר נוחי דנקנר.

היטבת לתאר עובדה זו בדוח שהוגש על ידך לבית המשפט – "יידה של הקבוצה בכל, ויד כל בה".²

2. בהתאם לדוח שפורסם על ידך ביולי 2013, אחת הסיבות המרכזיות למשבר הכלכלי אליו נקלעה אי די בי קשור לעובדה שמבנה המימון שלה היה פירמידלי. דהיינו, בשל כך שאי די בי

¹ מומחה מטעם בית המשפט דו"ח המומחה לעניין אי די בי לאחזקות בע"מ ואי די בי לפתוח בע"מ 11 (2013).
² שם, בעמ' 11-16.

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

אחזקות ואי די בי פיתוח התקיימו באמצעות "חליבת" התאגידים שבתחתית הפירמידה, נוצר מצב בו החברות בשכבות התחתונות נותרו ערומות אל מול הקשיים שפקדו אותן. תהליך זה גרם לכך שבשלב מסוים, לא ניתן היה להעלות יותר כספים במעלה הפירמידה, וכך אי די בי אחזקות ופיתוח נותרו ללא מימון ובלי יכולות לעמוד בהתחייבות שלהן.

3. **מסיבה זו, בחירה בחלופה שמקור המימון שלה מגיע מתוך מבנה פירמידלי הינה בחירה ישירה בחיזוק אותם מבנים שגרמו לקריסה הקשה של אי די בי.** עמדה זו, זוכה לחיזוק לאור התובנות אליהן הגיע המשק הישראלי בתקופה האחרונה לפיהן מבנים שכאלו מסוכנים לכלכלת מדינתנו. יתרה מזאת, במקרה זה, ניתן לזהות מסוכנות גבוהה במיוחד, לאור העובדה שקבוצת אי די בי בעצמה הינה פירמידה מסועפת למדי, ולכן העמדתה תחת פירמידה נוספת, תביא בהכרח להיווצרות פירמידת ענק, שבמידה וזו תכשל תגרום לנוק רב.

לאחרונה, גישה זו אף זכתה לאישור על ידי המחוקק הישראלי, בדמות הצעת חוק העתידה לעבור בקרוב, הצעת חוק הקוראת להילחם בריכוזיות הקיימת במשק הישראלי. חקיקה זו נשענת על עקרונותיו של דו"ח מקיף שנכתב על ידי הוועדה להגברת התחרותיות במשק, שקבע באופן גורף שאין לאפשר לפירמידות מרובות שלבים להתקיים. הוועדה קבעה כי מבני שליטה בעלי יותר משתי שכבות מהווים פוטנציאל לניגודי עניינים, מסוכנים לבעלי מניות המיעוט, בעלי החוב והמשק הישראלי בכללותו. משכך, מבני שליטה מסוג זה מפירים את העיקרון הדמוקרטי הבסיסי הקבוע בחוק החברות לפיו כל מניה מקנה קול אחד בלבד.

4. **על בסיס עמדה זו ובמיוחד לאור הדוח שפורסם על ידך, ברי כי לנסות לפתור את המשבר אליו נקלעה קבוצת אי די בי באמצעות מכירתה לפירמידה נוספת הינו בגדר "טובל ושרץ בידו".** שהרי, אם ידוע לכל כי קבוצת אי די בי כשלה בגלל שזו התנהלה באופן פירמידלי, כיצד ניתן לאפשר מצב בו תהליך ההבראה שמיועד לקבוצה מבוסס בדיוק על אותם עקרונות שהביאו את אי די בי למצב הזה מלכתחילה.

5. לסל הבעיות שפורטו לעיל, יש להוסיף את העובדה, שככלל כאשר מדובר בגורמים המחזיקים בפירמידות, קיים חשש גבוה יותר שהרכישה תהיה במינוף גבוה. כיום, מקובלת הגישה כי מינוף גבוה או לחילופין מימון דק הינן גישות מימון מסוכנות שלעיתים נתפסות כבלתי אחריות בעליל.³ לכן, מעבר לכך שמדובר בגופים פירמידליים, יש לשקול ולבדוק היטב מהם מקורות המימון של ההצעות, ולדחות על הסף הצעות המגיעות מגורמים שלא מסוגלים לספק ערובות אמיתיות לחובות החברה.

³ שם, בעמ' 17.

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

6. לצד זאת, התנועה מבקשת להזכיר ולהדגיש כי יש לבדוק את **מידת מהימנות המציע טרם קבלת ההחלטה**. זאת בייחוד לאור העובדה, שאחד המציעים הינו מר דנקנר, שהתנהלותו הבעייתית בניהול קבוצת אי די בי הן שהביאו במידה רבה למשבר הנוכחי. חשדות אלו זכו לחיזוק בתקופה האחרונה, משבית המשפט אישר הגשת **תביעה נגזרת** כנגד דנקנר בשל חלוקת דיבידנדים אסורה ובגין העובדה שעל פי הפרסומים, לאחר בחינת ממצאי החקירה נגד דנקנר, התיירה הפרקליטות לפרסם כי הרשות לניירות ערך סברה **שנמצאה תשתית ראייתית למעורבותו בעבירות תרמית בניירות ערך, מרמה והפרת אמונים בתאגיד וקבלת דבר במרמה**.⁴ בכל אילו יש לכאורה כדי להטיל צל על מידת יושרו של מר דנקנר, ולכן כל עוד הטענות נגדו לא יתבהרו, אין לאפשר לו לחזור להיות בעל השליטה המרכזי בקבוצה.
7. יחד עם החסרונות הללו, התנועה מבקשת להדגיש, כי לצד אפשרות הבראת קבוצת אי די בי, עומדת **אפשרות נוספת** שיש לשקול בכובד ראש והיא **אפשרות פירוק החברה** והחזרת חובות הנושים בעין. ברי, כי אפשרות זו איננה מיטיבה עם בעלי ההון, אולם במצב בו אפשרויות ההבראה מלוות במחיר כה כבד למשק הישראלי, ראוי לשקול אף דרך זו.
8. לסיום, נבקש להדגיש כי השיקולים שפורטו לעיל הינם שיקולים משמעותיים ביותר אשר עשויים להכריע עד כמה הליך ההבראה של אי די בי, יהווה שיקום של ממש. בנוסף, מכיוון ש**מתפקידך לייצג את האינטרסים של הנושים**,⁵ מדובר בשיקולים מערכתיים שמוטל עליך לשקול. שהרי, לא מספיק שלנושים תובטח ערבות מידית לכספם אלא יש אף לבחון את השפעות ארוכות הטווח של ההצעות שעומדות על הפרק ובעיקר את מידת היתכנותן בעתיד.
9. לאור כל זאת, נדמה כי **מחובתך להימנע מהכפפת אי די בי לפירמידה נוספת, שסביר להניח שתהיה ממונפת ביותר, ובכך למנוע מצב הרסני לפיו ההתמוטטות הבאה, שלא מן הנמנע שתקרה, תהיה של גוף פירמידלי ענק**. שהרי, אין עוררין כי ככל שמדובר בגוף גדול וסבוך יותר, ישנה סכנה שההתמוטטות שלו תהיה קשה יותר ותשפיע באופן חמור יותר על המשק הישראלי.
10. לתגובתך המהירה, נודה.

בכבוד רב,

נילי אבן-חן, עו"ד
מנהלת מחלקת כלכלה ומחקר

שחר וינברג
מחלקת כלכלה ומחקר

⁴ המלצה: להעמיד לדיון את נוחי דנקנר בפרשת הרצת מניות באי.די.בי **מערכת תקדין** (09.09.2013) <http://www.takdin.co.il/Pages/Article.aspx?artId=4322791>
⁵ סי' 350(ג) לחוק החברות, התשנ"ט-1999, סי"ח 1711.